

U ovoj kući rodio se

24. X. 1843

Ljudevit Tomšić,

hrvatski učitelj i književnik.

† 26. IV. 1902 u Zagrebu.

Postavio hrv. narod brigom

braće hrv. „Zmaja“

1907.

Ko so peveci končali pesem, je zaigrala metliška godba „Lepa naša domovina“, ki jo je prepevalo vse občinstvo z največjo navdušenostjo. Urnebesni klici: „Živeli Hrvatje in Slovenci!“ so doneli tja čez srebrni pas šumeče reke Kolpe. Od tu se je nebrojna množica pomikala po trgu Vinice do prostora „Školnika“.

Ob eni uri je bil banket.

Vsi obsežni gostilniški prostori so bili do zadnjega kotička napolnjeni, in vrstile so se navdušene napitnice druga za drugo.

Prvi je pozdravil g. Jurij Šterk vse došle goste v imenu trga Vinice, nakar se je v imenu gostov zahvalil g. župnik iz Bosiljeva. Pripomnim tu, da je bilo pri slavlju navzočih 9 hrv. narod. duhovnikov in niti enega duhovnika iz Slovenije. Iz tega pač smelo sklepamo, da je naši duhovščini šola prokletstvo, učitelj pa rob brez časti in brez pravice do spoštovanja.

G. Franjo Lovšin, viniški nadučitelj, je napil hrvaški domovini, poudarjajoč, da zvestoba in ljubav Slovencev do Hrvatov ne promine in da je združenje Hrvatov in Slovencev na kulturnem polju prvi korak v boljšo bodočnost slovenskega in hrvaškega naroda.

Božidar Kukuljevič pl. Sakeinsky, potomec stare plemeni-taške rodovine, je pozdravil Slovence in napil sestri Sloveniji, poudarjajoč, da bodi vedno vsakemu geslo na težavnem potu, ki drži do edinstva: „Ne samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!“

G. Anton Kuder, c. kr. sod. pristav, napije brači hrv. „Zmaja“, primerjajoč s slavjem nebesne pojave tega dne ter akceptira ta „omen“ kot znak boljše bodočnosti.

G. E. pl. Laszowski se zahvali predgovorniku ter napije slov. in hrv. literarnim društvom. Naknadno izroči tudi pozdrav slovenske deputacije, mudeče se v Zagrebu, gg. dr. Vlad. Rav-niharja, dr. Fran. Ilešiča in dr. Lončarja.

Potem prečita g. F. Lovšin 74 došlih brzojavov, navdu-šenih pozdravov iz Hrvaške in Slovenije. Zraven brzojavov je prišlo tudi več pisem, dopisnic in razglednic.

Slovenija je bila pri tem slavlju prav častno zastopana, čeravno je slovenska duhovščina spala spanje abstinence.

Ko so se zbranemu občinstvu prečitali brzojavi, je povzel besedo g. E. pl. Laszowski, rekoč: „Da dokažemo, da hrvaški Zmaj ne živi od puhlih fraz, ampak od resnega dela, nazna-njam slavnemu občinstvu, da smo zamislili postaviti spomenik pok. Bernardu Tomšiču. Njegov grob je razoran in brez spome-nika. Pred enim tednom nas je zložila petorica „Zmajev“, zbranih v rojstni sobi Ivana in Ljudevita Tomšiča, vsoto 30 K ter sklenila, namesto nagrobnega spomenika, postaviti mu na hišo dela spominsko ploščo. (Občinstvo je pozdravilo to idejo z vzklikom: „Živi Zmaj!“)

G. kr. gim. profesor dr. Gruber je nato nabral še med občinstvom 25 K 8 h, tako da je nabranega denarja v ta na-men 55 K 8 h, s katero vsoto je zasigurana plošča B. Tomšiču. Klub braće hrv. „Zmaja“ pa je s tem dokazal z dejanjem, da sta Slovenec in Hrvat za vedno bratu brat.

Za ta požrtvovalni znak vzajemnosti se je zahvalil „Zmaju“ g. nadučitelj Franjo Lovšin, ki je predsednik odseka za nabavo

spominske plošče B. Tomšiču. Tako bo učitelj-trpin kot oče združen s svojima sinovoma učiteljema na hiši prosvete in ljudske omike.

Končno je napil g. dr. Sl. Krmavner hrv. in slov. učiteljstvu, zakar se mu je zahvalil g. J. Kirin, učitelj iz Zagreba. G. dr. Domac, katehet, pa se je zahvalil pripravljalnemu odseku tega slavja.

Oficielni del banketa je zaključil g. Franjo Lovšin, spominjajoč se velikana Josipa Juraja Strossmayerja kot največjega Jugoslovana in obenem vzor duhovnika z vzklikom: „Slava Strossmayerju!“

Navdušenost je vidoma rasla. Tu se je bratil Hrvat s Slo-vencem, tam Slovenka s Hrvatico, sredi sobe so pevali peveci hrv. in slovenske pesmi, tam v kotu stoji govornik in daje duška svojim domoljubnim čutom. Po prvi dvorani pa, glej, trde slovenske rame nosijo dičnega predsednika z rdečim trakom okolo vratu in na traku zlat zmaj z zelenimi krili, na glavi pa ima rdečo hrv. čepico z napisom: „Živela Hrvatska!“ Bil je g. Emilij pl. Laszowski.

To so vam bili prizori tako slikoviti, tako velečastni, polni ljubavi in bratske vzajemnosti, da se jih bo gotovo spominjal vsak še v poznih letih z največjim veseljem. Ali čas beži, in prišla je ura slovesa. Nemirno grebejo konji zunaj s kopiti, služabniki znašajo različno prtljago po dvorani, srčni objemi in zagrljaji, vse naznanja odhod milih bratov Hrvatov.

Iz množice se začuje: „Na most!“ In kakor roj čebel se je zbrala množica okolo duhovnika, ki je nosil hrv. zastavo. Pri tem pogledu se je zbudil v človeku nehote spomin na one davne čase, ko še ni bil izgovoril dr. Mahnič izdajskih besedi, da je narodnost od vraga, ampak ko je nosil hrv. duhovnik hrv. na-rodni prapor v boj „za krst častni i slobodu zlatnu“. Čast takim narodnim duhovnikom!

Na mostu je bil razstanek. G. župnik Viljem Georgis se je poslovil v imenu Hrvatov od nas Slovencev, poudarjajoč, da je najmilejši brat Hrvatov brat Slovenec.

V imenu Slovencev pa se je poslovil g. Fr. Lovšin, ki so ga Hrvatje na hrvaški zemlji dvignili na svoje junaške rame, s katerih jim je se enkrat zaklical: „Živeli Hrvatje, živela bratska sloga!“ Poslavljal pa se je z nami vred tudi večerno solnce, ki je bilo priča bratske vzajemnosti.

Potihnili so urnebesni klici, in spet se razliva tihi mir po slikoviti viniški okolici. Iz tihega mira pa se oglašča iz radostne duše veličastna pesem: „Slovenac i Hrvat — za uvek bratu brat!“

Tihozor.

Opomba: Dr. Velimir Deželić je napisal brošuro „Dva brata Ivan in Ljudevit Tomšić. — Književno povjestni prikaz.“ Hrv. „Zmaj“ je razdelil te brošure več sto komadov zastonj med udeležnike slavnosti.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ je poslalo vsem „Zavezinim“ društvom sledečo okrožnico:

Slavno društvo!

Na povabilo predsedništva „Nemške avstr. učiteljske zveze“ — des „Deutsch-oesterr. Lehrerbundes“ — so se zbrali dne 12. maja 1907 na Dunaju zaupniki vsega avstrijskega učiteljstva brez ozira na narodnost ter so sklenili započeti in izvesti veliko skupno akcijo glede izboljšanja učiteljskih plač. Pri tej akciji naj sodeluje vse organizirano učiteljstvo avstrijskega cesarstva na sledeči način:

1. V času od 16. do 22. junija 1907 naj zborujejo vsa okrajna učiteljska društva v cesarstvu. Na dnevni red teh zbo-

rovanj naj se postavi edina točka: „Razprava o regulaciji učiteljskih plač“. Sprejmo naj soglasno sledečo resolucijo:

„Učiteljsko društvo za . . . . . šolski okraj je pri svojem zborovanju dne . . . junija 1907 soglasno sprejelo sledečo resolucijo:

Učiteljsko društvo za . . . . . šolski okraj zahteva, naj se § 55. držav. šolskega zakona izpopolni s sledečim dostavkom: Najmanjša plača pa naj bo ona, ki jo dobivajo po vsakokratnih zakonitih določbah c. kr. uradniki štirih najnižjih plačilnih razredov.

Da pa morejo deželni zakonodajni zastopi izvesti to regulacijo, pričakuje učiteljstvo prav zanesljivo, da bo država prispevala v saniranje deželnih financ v ta namen“.

2. Dne 26. ali 27. junija t. l. se zberó na Dunaju izvoljeni zastopniki vseh učiteljskih društev v Avstriji. Tudi na tem zborovanju bo na dnevnem redu ena in edina točka: „Razprava o regulaciji učiteljskih plač“. Tudi tu se bo sprejela gornja resolucija. Govoril bo o tem predmetu vsake narodnosti en učitelj. Na zborovanje se povabijo vsi šoli in učiteljstvu naklonjeni državni poslanci. Na to zborovanje naj izvoli in pošlje na Dunaj vsako okrajno učiteljsko društvo v Avstriji po enega zastopnika.

3. Na Dunaju zbrani zastopniki pošljejo deputacijo k našemu in finančnemu ministru.

Neobhodno potrebno je, da sodeluje pri tej započeti važni akciji tudi vse organizirano slovensko in istrsko-hrvatsko učiteljstvo. Zaostati nikakor ne smemo za učiteljstvom drugih narodnosti v Avstriji, za Čehi, Poljaki, Rusini, Italijani. Zato Vas prosim, cenjeni gospod predsednik, podpisano vodstvo, da nemudoma skličete občni zbor svojega društva z zgoraj označenim dnevnim redom, določite poročevalca in zbor naj sprejme gornjo resolucijo. To resolucijo spišite potem na polo papirja, podpisite jo predsednik, njegov namestnik in tajnik, pritisnite društveno štampiljo ter jo pošljite podpisanemu vodstvu, ki skupno pošlje vse resolucije „Zavezinih društev“ predsedništvu „Nemške avstr. učiteljske zveze“. Te spisane resolucije bodo kot priloga v vlogi za državni zbor.

Pri zborovanju izvolite tudi zastopnika-delegata, ki bo zastopal Vaše društvo pri zborovanju društvenih zastopnikov iz vsega cesarstva na Dunaju. Ime in bivališče izvoljenega delegata blagovolite takoj po izvolitvi sporočiti podpisanemu vodstvu, da mu pošlje poverljivo pismo, s katerim se mu bo treba izkazati pri zborovanju društvenih zastopnikov na Dunaju. Ali bo to zborovanje 26. ali 27. junija, in kraj, kjer se bo zborovalo na Dunaju, se naznani pozneje.

Prosimo Vas, velečeni gospod predsednik, da delujete z vso vnemo na to, da se Vaše društvo prav zanesljivo udeleži in sodeluje pri tej akciji, saj se gre za naše najvitalnejše interese. Skličite torej občni zbor, sprejmite resolucijo, izvolite delegata za Dunaj, ki se mora udeležiti zborovanja zastopnikov na Dunaju.

Izvoljenemu zastopniku bo treba povrniti potne stroške in mu dati diete iz društvene blagajne. Če bi pa društvena blagajna ne zmogla tega, zbira naj se med učiteljstvom; vsak kolega in koleginja bo rad daroval nekoliko v ta namen.

Ime izvoljenega zastopnika moram naznani predsedništvu „Nemške avstr. učiteljske zveze“ zadnji čas **23. junija t. l.** in do istega časa moram imeti v rokah tudi podpisano resolucijo.

Pripomnimo še, da bodo razprave pri zborovanju zastopnikov na Dunaju iz praktičnih oziróv nemške.

Poročilo o zborovanju pošljite tudi v „Učit. Tov.“; resolucije ni treba navesti doslovno.

S koligijalnim pozdravom

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev“,

Predsednik:

L. Jelenc.

Tajnik:

Drag. Češnik.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo zborovalo v četrtek, dne 13. junija t. l. ob osmih zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ (Seidl) s tem-le vzporedom:

1. Razprava o regulaciji učiteljskih plač. Poročevalec tov. L. Jelenc.

2. Volitev zastopnika-delegata, ki bo zastopal društvo pri zborovanju društvenih zastopnikov iz vsega cesarstva na Dunaju.

3. Volitev delegatov za glavno skupščino „Zaveze“ v Radovljici.

4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Slovensko učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 13. t. m. v Ribnici. Vzpored dobi vsaka šola pravočasno.

Učiteljsko društvo za radovljiški okraj zboruje v četrtek dne 13. junija t. l. popoldne ob 3. uri v šolskem poslopju v Lescah. Dnevni red: 1. Občni zbor društva z navadnim vzporedom. 2. Predavanje g. učitelja J. Šege „O pomenu roditeljskih večerov“. 3. Volitev delegatov za glavno skupščino „Zaveze“. 4. Raznoterosti. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj priredi v četrtek, 13. junija t. l., ob 3. uri popoldne izredni občni zbor na Razdrtem. Dnevni red: „Razprava o regulaciji učiteljskih plač“. Ker je točka dnevnega reda jako važna in nujna, zato prosi odbor, da se prav gotovo vse cenjene članice in vsi člani udeležijo tega izrednega občnega zbora. Torej vsi na krov!
Odbor.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je zborovalo dne 16. maja popoldne ob treh v Podbrezjah.

Predsednik Fran Luznar presrčno pozdravi navzoče, ki so se udeležili tega zborovanja v izredno lepem številu. Vseh zborovalcev je bilo 31. Omenja žalostno naše gmotno stališče ter navdušuje prisotne k vztrajnemu delu. Imenoma pozdravlja gospoda c. kr. okrajnega šolskega nadzornika Ferdinanda Kalingerja ter gospoda c. kr. gimnazijskega profesorja Maksa Pirnata. S toplimi besedami se poslovi od tovariša Andreja Rapeta, ki se preseli z novim šolskim letom v Ljubljano, poudarjajoč, da je bil ves čas odličen član učiteljskega društva ter svoječasno marljiv društveni tajnik. Spominja pa se tudi umrlega gosp. nadučitelja Fr. Pápe ter knjigotržca gosp. Karla Floriana, ki je bil ves čas podporni član društva ter vnet zagovornik učiteljstva.

Tajnik Vilibald Rus poroča obširno o društvenem delovanju v preteklem letu. Društveniki so se sešli v dveh zborovanjih, odbor pa je imel štiri seje. V odboru so bili: predsednik Fr. Luznar, podpredsednik A. Kmet, tajnik V. Rus, bagajničarka Janja Miklavčičeva, odborniki pa Ida Mallyjeva, Fr. Ivanc in H. Paternost. Pri zborovanjih so bila tri temeljita predavanja. Na odborov sklep, da se smatrajo samo tisti tovariši za resne kandidate za zastopništvo v okrajni šolski svet, ki zglase pri društvu svoje kandidate, se priglasita pri lanskem občnem zboru tovariša A. Kmet in Fr. Luznar. Uspeh je bil popoln: na dan uradne skupščine sta bila oba priglašena kandidata izvoljena soglasno kot zastopnika učiteljstva v okrajni šolski svet. Dne 4. julija l. leta zjutraj ob 1/2 9. uri je odkrilo društvo tovarišu Josipu Petkovšek v Velesovem nagrobni spomenik. Peveci so zapeli dve žalostinki, tovariš A. Rapè iz Smlednika pa se je spominjal v vznesenih besedah njegovega življenja in delovanja. Društvo je nadalje oskrbelo primeren nagrobek pri Žumrovem spomeniku na kranjskem pokopališču, za prekup pokopališnega prostora pa je opozorilo rajnega sorodnike. Pokojni učitelj Josip Traven je volil društvu 5695 K 44 h, od katere vsote ostane društvu okroglih 5000 K kot glavnica. Društvo uživa od tega seveda samo vsakoletne obresti. Ob odkritju njegovega nagrobne spomenika, dne 1. nov. l. leta na starem ljubljanskem pokopališču, je bilo društvo mnogobrojno zastopano. Na razpis deželnega učiteljskega društva je poslal odbor v glavni odbor za izboljšanje naših plač predsednika in odbornika Fr. Ivanca. Društvo je pristopilo k učiteljskemu tiskovnemu društvu z enim deležem. Deželno „Slovensko učit. društvo v Ljubljani“ je bilo glede odborove želje, tikajoče se posebnih ur, iz taktičnih razlogov drugačnega mnenja.

Blagajničarka tovarišica Janja Miklavčičeva poroča o društvenem imetju. Izdatkov je bilo to leto 160 28 K, dohodkov pa le 108 K. Ker pa ima društvo hranilno knjižico, ostane vendar prebitka 183 K 91 h. Tajnikovo in blagajničarke poročilo je bilo odobruje sprejeto.

Določiti se, da se smatra za pravega člana samo isti, ki plača vsakoletno društvenino v določenem času, najkasneje pa na dan uradne skupščine.

Pregledovalcem računov se izvolita z vzklikom tovariša Josip Lapajne in Fran Rojina.

Delegatom k glavni skupščini „Zaveze“ se izvolijo: Janja Miklavčičeva, Ana Petrovčičeva, Karel Završnik, Karel Mahkota in Vilibald Rus.

Tovariš Fr. Krmelj predlaga, naj se podeli popolno zupanje dosedanjemu odboru s tem, da se ga voli iznova. Sprejeto.

Glavna privlačna točka tega zborovanja je bilo predavanje gospoda profesorja Maksa Pirnata. Naslov predavanju je bil: „Uporaba črtic iz življenja naših pesnikov in pisateljev pri jezikovnem pouku“. Gospod predavatelj je podal jasno sliko, kako naj postopa učitelj pri jezikovnem pouku, da zbudi zanimanje za pesnika ali pisatelja, ki je sestavil obravnavajoči berilm sestavek. Podado naj se črtice, če le mogoče, iz njegove mladostne dobe. Ako pa je učitelj v pomanjkanju teh, tedaj naj mu služijo geografske in kulturnohistorične skice, naslanjajoče se na njegov rojstveni kraj, ali vsaj na kraj njegovega delovanja. Pouk naj se poživi tudi s tem, da se spominja učitelj znamenitih slovstvenikov, ki so živeli tamkaj. Z malo galerijo slik naših zasluženih mož bi se morala ponašati sleherna ljudska šola. Založnikov in umetnikov, ki bi bili pripravljeni to preskrbeti, nam ne manjka. Le na ta način se ohrani interes za predmet kot tak in za dotičnega pisatelja še posebej. Lokalne, osobite narodne zgodovine ne smemo pogrešati že v ljudski šole ne. Pri pouku naj se uporabljajo dobre slike. Umestno bi bilo, da bi imele naše nove ljudskošolske čitanke vsaj oddelek z naslovom: Črtice iz življenja naših znamenitih Slovencev.

Nato se je vnela živahna debata, v katero sta posegla tovariša Fr. Krmelj in Fr. Rojina, ter okrajni šol. nadzornik. Tajnik prosi poročevalca, naj priobči svoje skrbno sestavljeno in nad vse zanimivo predavanje v „Popotniku“; zakaj le tako je mogoče, da se pritegne k zbiranju v to potrebnih anekdot vse slovensko učiteljsstvo, ki se zanima za jezikovni pouk. Odboru se naroči, da v družbi z gospodom referentom resno misli na oživotvorjenje enake zbirke slik in anekdot naših slovstvenikov. Predsednik se mu iskreno zahvali za izboren elaborat.

Članarina znaša tudi vbodoče samo 2 K. Občni zbor se ni mogel ogreti za predlog tovariša A. Grmeka iz Trsta, ki je predlagal na lanskem občnem zboru „Zaveze“, da bi se naj zvišala članarina na 10 K, za kar bi dobival vsak član zastoj „Učiteljskega Tovariša“.

Ker ima učiteljsko društvo kranjskega okraja zaradi J. Travnovce zapuščine vsako leto stalnih dohodkov najmanj 200 K, zato se za letos določiti, da se razpiše kot podpora 100 K, ki se da v svrhu šolanja kaki učiteljski siroti, ali v pomanjkanju teh najpotrebnejšemu prosileu, ki pa mora biti rodovinski član učitelja, službujočega v kranjskem okraju. Ta sklep se odobri s pripombo, da se da enak predlog na glasovanje vsako leto na dan občnega zboru.

Tajnik predlaga, ker bo vsakoletni prebitek spričo te zapuščine precejšen, naj se preskrbi odbornikom, ki se morajo udeleževati sej in zborovanj, prosta voznina. Sprejeto.

O regulaciji učiteljskih plač poroča obširno tovariš Fr. Ivanc. Ko dojde od „Zaveze“ tozadevni prepis resolucije, ki so jo akceptirali te dni na Dunaju soglasno vsi predsedniki avstrijskih učiteljskih zvez, izvoli odbor iz srede člana, ki naj zastopa društvo v glavnem odboru na Dunaju.

Važnejši predlogi, ki se nameravajo staviti od strani članov, naj se zglase odboru vsaj 14 dni pred občnim zborom.

Končno se sklene, da bodi novega odbora prva naloga, da se sestavi natančna kronika o vsem dosedanjem društvenem delovanju.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo zboruje dne 20. rožnika ob 2. uri popoldne na Gomilskem. Dnevni red: Regulacija učiteljskih plač. Poročevalec tovariš Vrabl. Vsi udje se morajo udeležiti zborovanja. R. Vrabl, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo vabi svoje člane na izvanredni občni zbor, ki se vrši v četrtek, 20. t. m., v Ormožu. Na dnevnem redu je: „Razprava o regulaciji učiteljskih plač“.

Začetek zborovanja ob 1/2 11. uri. Zaraditega prevažnega predmeta se je nameravani izlet v Vuzmetince opustil.

Jos. Rajšp, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje v četrtek, dne 13. junija 1907, ob 1/2 11. uri. Ob 10. uri seja društvenega odbora. Dnevni red le ena važna zadeva, ki je o nji treba društvenega sklepa. Polnoštevilna udeležba potrebna. Za odbor: Avgustin Požegar, načelnik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 13. junija t. l., ob 10. uri dopoldne v okoliški šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo predsednika o zborovanju „Lehrerbunda“ v Gradcu. 4. Vprašanja za letošnjo uradno skupščino, (o referatu a) govori tov. Strelec, o referatu b) poročata Šerona in Milčinski. 5. Poročilo zastopnika gosp. Šorna v okrajnem šolskem svetu o svojem delovanju. 6. Slučajnosti. Dragi društveniki! Ker je dnevni red jako zanimiv in obširen ter se bo tudi pobirala društvenina, pridite gotovo in pravočasno vsi k zborovanju. Žiher, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima redni občni zbor v soboto, dne 15. junija t. l. ob 3. uri popoldne v šolskem poslopju na Zidanem mostu. Na dnevnem redu je nujna zadeva, in sicer edina točka: „Razprava o regulaciji učiteljskih plač.“ Na veselo snidenje! Predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, 13. t. m., v Gornjem gradu ob 1/2 11. uri. Vzpored: 1. Na govor predsednikov. 2. Zapisnik, dopisi in poročilo o shodu v Gradcu. 3. Razprava o regulaciji učiteljskih plač in shod učiteljsstva na Dunaju. 4. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. 5. Volitev delegatov za „Zavezo“. 6. Slučajnosti. Po zborovanju je v gostilnici g. Šarba banket v proslavo 30 letnice učiteljevanja tovariša Kelca in 25 letnice učiteljevanja tovariša Kocbeka. Glede banketa vsakdo dobro došel, pač pa je zanesljivo javiti vsaj dva dni prej tovarišici gospici Schwarz Juliji v Gornjem gradu.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, 16. junija t. l. ob 10. uri dopoldne v Konjicah. Vzpored: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Razprava o regulaciji učiteljskih plač. (Glej članek „Boj za kruh“ v 21. števil. „Učit. Tov.“) Poročevalec: predsednik. 4. Razmotrivanje konferenčnih tem. Referenti tovariši: Časl. Jurko, Žgajner. 5. Poročilo delegata o zborovanju štajerskega „Lehrerbunda“. 6. Volitev: a) treh odposlancev za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“, b) enega delegata za zborovanje društvenih zastopnikov iz vse Avstrije na Dunaju. 7. Sklepni razgovor v zadevi Malenškovega spomenika in izleta v Savinske planine. 8. Slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vabi

Brumen, predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj sklicuje na dan 22. junija o priliki uradne konference izvanredni občni zbor, ki se vrši ob 7. uri zjutraj v sobi 5. razreda na Vidmu. Na dnevnem redu je edina točka: „Regulacija učiteljskih plač“. Resolucija, ki se bo v tej zadevi sprejela, se odpošlje še tisti dan „Zavezi“. Voliti bo treba tudi enega delegata, ki bo zastopal društvo pri tozadevnem shodu na Dunaju.

Cenjene društvenike in cenjene društvenice se tem potom nujno prosijo, da se zberejo v polnem številu točno ob določeni uri, ker se prične ob 8. uri uradna skupščina. Tovariši in tovarišice, vsi na krov! Le v združenju je moč! Odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje dne 16. junija t. l. ob 2. uri popoldne v Kozjem po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Razprava o regulaciji učiteljskih plač. 3. Slučajnosti. Zaradi velike važnosti druge točke vzporeda pričakuje polnoštevilne udeležbe. Germovšek, t. č. predsednik.

Opomba: Meseca julija t. l. ne bo zborovanja.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo 12. maja t. l. v Konjicah. Prišla sta k zborovanju g. ravnatelj Schreiner in g. prof. Koprivnik iz Maribora.

Gospod ravnatelj je zborovalcem podal v živih besedah razpravo „Analiza otroška“ ter med drugim omenil, da ga jako veseli, ako mu je dana prilika razmotrivati pedagoška vprašanja v učiteljskih društvih, zakaj kot pospešitelj namenov „Šolske Matice“ je vedno blage volje ustreči „Šolski Matici“, kakor učiteljsstvu sploh. „Šolska Matica“ se je tudi iz razlogov osno-

vala, vzpodbujati učiteljstvo, pospeševati pouk in vobče poučevanje.

Nadalje omenja gospod podavatelj Bombosovega gosta, ki poje vedno svojo najljubšo pesem o hrastu, pred katerim stoje različni interesenti z različnimi željami, t. j. vsak vidi nekaj svojega; zunanjim vtiskom doda naša duša nekaj svojega, vsak čuti po svoje in vsak drugače. V šoli ima skoraj vsak šolar o enih in istih pojavih druge predstave. Učitelj si naj vedno predoči, kaj bo učence mislil, čutil, ne, kaj učitelj misli in čuti, naj ne pozabi na zvezo predstav, kakor pravi Goethe: „Es ist mit der Gedankenfabrik wie mit einem Webemeisterstück.“ Duševnemu obzorju otroškemu se je treba prilagoditi, le takrat se bodo novi pojmi, vtiski in predstave združile s starimi, že v duši otroški utrjenimi predstavami, ki se priklopijo ter tvarjajo novo skupino, oziroma celoto predstav.

Gospod ravnatelj izrazi tudi prošnjo, da bi učiteljstvo tega okraja opazovalo in zabeleževalo kolikost in kakovost enih in istih pojmov, ki jih prineso učenci s seboj v šolsko dobo, ter bi mu naj to poročalo.

H koncu poudarja gospod predavatelj veliko vrednost in važnost formalnih stopenj, proti katerim se je začela v zadnjem času neka protiakcija.

Navzoče učiteljstvo je sledilo z velikim zanimanjem in veseljem poučljivim besedam gospoda poročevalca ter končno z navdušenostjo javilo, da se popolnoma strinja z njegovimi nazori glede formalnih stopenj.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo ob jako obilni udeležbi 9. dne maja v Celju. Tovariš predsednik je pozdravil navzoče, posebej še c. kr. šol. nadzornika g. Josipa Šupaneka, tovariša g. I. Kramarja iz Vranskega, gostinji gosposdični Matildo in Stefko Lekerjevo iz Slivnice ter novo udinjo gdč. Klemenčičevo iz Šmartna v B. d. Nekaj tovarišev je opravičilo svojo odsotnost.

Po prečitaniu in odobrenju zadnjega zapisnika z dne 19. marca omenja predsednik, da je „Domovina“ reagirala na članek v društvenem poročilu, v katerem se je razpravljalo, oziroma se na neki prejšnji članek omenjenega lista, o narodni zavednosti slovenskega učiteljstva. Pribiti je treba, da je učiteljstvo vedno prenašalo pošteno kritiko, saj je naše delo itak vedno kritizirano, a da s tako kritiko, ki jo prinaša „Domov.“, učiteljstvo ni zadovoljno, je ob sebi umljivo. Zato predsednik absolutno vztraja pri svoji izjavi, izrečeni pri zadnjem društvenem sestanku, in se spusti le tedaj v stvarno polemiko, kadar se bo dotični pisec razkrinkal. „Lehrerbundovega“ zborovanja v Gradcu, pri katerem je bilo več važnih točk na dnevnem redu, sta se udeležila tov. Fr. Krajnc in Fr. Voglar. — Pri zborovanju učiteljskega društva za laški okraj je bilo pet, na izletu učiteljskih društev v Poljčanah pa deset članov našega društva. — „Učiteljsko društvo za laški okraj“ je prosilo, da bi se naše društvo imenovalo odslej le „Učit. društvo za celjski okraj“, kar se vzame na znanje. Odbor je potrebno ukrenil.

Pri sestanku učiteljstva v Poljčanah se je med drugimi velevažnimi točkami, ki so bile objavljene v 19. št. „Tovariševi“, tudi sklenilo delovati na to, da se v vsakem društvu izcimi akcijski odsek, čigar člani bi delovali med narodom s predavanji; na ta način bi prišlo učiteljstvo še v ožjo dotiko z narodom. Poveril se je takoj eden tovarišev, ki je že pred leti pri društvu stavil popolnoma enak nasvet, da pri prihodnjem zborovanju razloži svoje misli glede delovanja akcijskega odseka. Ker se je že tov. Pesek iz ptujskega okraja baval uatančneje s tem vprašanjem, bo stopil tov. predsednik v razgovor z omenjenim gospodom tovarišem.

Za glavno zborovanje „Zaveze“ v Radovljici so se določili sledeči delegati: tov. gdč. Bogdana Žižek, gdč. Hinterlechner in gdč. Gajšek, gg. Žager Josip, Srečko Exl in Stante; delegat-namestniki pa so: tov. gg. Čulek, Kranjc in Logar.

Eden tovarišev je bil mnenja, da smo tov. Gangla žalili z izjavo glede potrebne ukrenitve z ozirom na uredništvo „Tovarišev“ in mu radi tega naj damo zadoščenje. Kot pameten, izobražen mož gospod Gangl sam izprevidi, da ga naše društvo ni hotelo v nobenem oziru žaliti, kar se je vendar dobro razvidelo iz zadnjega društvenega poročila.

Nato je imel tovariš Kveder jako aktualno predavanje, glaseče se: „Kaj je sedaj osobita naša dolžnost?“ To izborna

predavanje tovariša Kvedra želimo kmalu čitati v „Tovarišu“. Omenjeni referat pride pri prihodnjem zborovanju v razgovor.

Prihodnje zborovanje se vrši prvo nedeljo meseca julija.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. majnika t. l. v Kozjem ob praej povoljni udeležbi. Navzočih je bilo 21 članov in 2 gosta. Po predsednikovem pozdravu in po odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja z dne 20. prosinca t. l. se je učiteljstvo pesvetovalo o „Zavezinih“ dopisih, in sicer a) o onem glede pristopa k učiteljskem tiskovnemu društvu in b) o onem glede naročitve „Učit. Tovariša“. Ad a) Društvo pristopi z enim deležem k „Učit. tisk. društvu“. V to svrhu se članarina za letošnje leto primerno zviša. Potrebna vsota se nabere do koncu t. l.

Ad b). Društvo pritrdi sklepu „Brežiško-sevniškega učit. društva“, da naj namreč društveni blagajnik pobira naročnino „Učit. Tov.“ pri društenikih, ter jo skupno pošilja upravništvu tega lista. Tako se bo vedelo, kdo je naročnik, kdo ne.

Tu bi samo pripomnil, da je slehrnega učitelja in učiteljice dolžnost, podpisati list, ki se tako krepko in neustrašeno bori za interese našega stanu.

Nato je bil razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih. Poročilo o temi „Metodiki novodobnega spisnega pouka, njih nauk in praktična poraba istega“ je moralo izostati, ker poročevalca tov. Pulka ni bilo pri zborovanju. Poročala nam pa je tovarišica Pressl o temi: „Kako naj goji učitelj za vzgojne uspehe prepotrebni stik šole z domom s posebnim ozirom na tozadevne določbe dokončnega učen. reda“, Tov. Lovrec pa o oni: „Naj se nerazdeljen pouk v naših šolah uvede ali ne.“ Predsednik se obema zahvali za temeljiti poročili.

Med slučajnostmi se sprejme enoglasno predlog, naj se obrne društvo do založnika šolskih zvezkov g. Antona Umka v Brežicah s prošnjo, da blagovoli po zgledu tvrdke M. Grubauerjevi sinovi v Lincu od izkupička šolskih zvezkov nakloniti društvu za zgradbo učit. konvikta v Ljubljani vsako leto primeren znesek. Ko bi pa prošnja ostala brezuspešna, bi bilo učiteljstvo prisiljeno izvajati konsekvence. Ker so Umkovi zvezki uvedeni na vseh šolah brežiškega političnega okraja, bi bilo morda umestno, da se obrne do g. založnika s podrobno prošnjo tudi „Brežiško-sevniško učiteljsko društvo.“*)

Prihodnje zborovanje bo prvo nedeljo meseca julija t. l. Takrat pa le pridite vsi, tudi oni, ki ste to pot iz kateregakoli vzroka ostali doma. Na veselo snidenje torej!

Učiteljsko društvo za laški okraj. Prekrasni pomladanski dan 26. majnika t. l. je zbral 36 članov „Laškega učit. društva“ z dragimi gosti iz Celja, Laškega trga in sosednega Zagorja v novem šolskem poslopju Trbovlje-Vode.

Izbrano petje „Planinske rože“ in „Slov. in Hrvat“ je navdušilo zborovalce ter jih prilagodilo primernemu duševnemu razpoloženju.

Iz prečitanega zapisnika smo povzeli, da je društvo dne 14. aprila zborovalo z udeležbo 42 članov na Laškem. Ob tej priliki je razpravljajal tov. Jurko B. aktualno vprašanje: „Zakaj in kako naj ljudska šola vzgojuje mladino v narodnosti“ s posebnim uspehom. Zaraditega se mu je naročilo, da pošlje referat „Popotniku“ in „Domovini“.

Pri točki „Društvene zadeve“ se javijo delegati k „Zavezinemu“ zborovanju, ki se letos vrši v Radovljici.

Odloči se sedmorica tovarišev; A. Gnus, M. Roš, G. Vodušek ml., A. Moll, J. Sorčan, R. Plavšak, A. Kuhar, in trojica namestnikov v gospicah A. Lapornik, Umberger in I. Logar.

Nato poroča tovariš-načelnik g. A. Gnus podrobno poročilo o v Gradcu dne 9. maja t. l. se vršečem zborovanju „Študentskega Lehrerbunda“, slično onemu, kakor ga poznamo iz „Učit. Tov.“

Potem je prišlo v razgovor vestno razpravljanje o zanimivem vprašanju: „Kako naj družina podpira učiteljevo delovanje v šoli.“ Podavatelj je žel zasluzeno priznanje.

Zaradi pretežne važnosti navajamo tukaj nekaj glavnih misli iz Jurkovega referata:

*) Ali bi ne bilo umestno, da bi take tvrdke, ki žive tudi od podpore učiteljstva, objavljale svoje oglase v našem listu? Takih tvrdk je dosti. Vedno pravijo: „Podpirajte nas!“, a pozabljajo, da je tudi učiteljstvo opravičeno do enakega vzklika. Takim je treba povedati, da se bo učiteljstvo odslej oziralo samo na one tvrdke, ki objavljajo oglase v našem listu. Kakor drugi nam, tako mi drugim!

1. Šola naj rešuje svojo poglavitno nalogo v sporazumu z drugimi činitelji vzgoje, kakor z domačo hišo, s cerkvijo in oblastjo občine, glavarstva, dežele in države.

2. Uvažujoč naravno potrebo, naj prireja učiteljstvo roditeljske večere, da stopi z domačo hišo v tesen stik, da seznanja roditelje z obveznim šolskim učnim redom, da lahko opozarja roditelje na premnoge vplivne stranske vzgojitelje, ki so:

a) Podedovanje slabih lastnosti (kleptomanija, piromanija, pohlepnost, pohotnost, opojnost itd.).

b) Usodno gmotno razmerje roditeljev (uboštvo, imovitost).

c) Poklic in duševni nivo roditeljev (kmet, rokodelc, uradnik).

č) Bližnja okolica gojenčeva (posli, sosedovi otroci).

d) Kraj (mesto, trg, vas, samotno gorsko selo).

e) Navade in običaji tamošnjega kraja (vasovanje, bedenje, romanje).

f) Slučajni izraziti dogodki v rani mladosti učenčevi (smrt, strah, požar, posledice težke bolezni).

g) Mačehna, oziroma tuja odgoja (po občini, sorodnikih, zanemarjenost).

h) Slabi spisi, slabi zgledi, slaba tovarišija.

3.) Roditelji podpirajo šolo:

a) ako vadijo otroke na brezpogojno pokorščino in poslušnost že rani mladosti,

b) ako so šoli in učiteljstvu prijazni in spoštljivi,

c) ako ne razvajajo otrok,

č) ako ne trpe potepanja,

d) ako so sramežljivi v govoru in vedenju,

e) ako ne jemljejo otrok s seboj na pohujšljiva mesta (gostilnice, sejmove, božja pota, spolovljenja domačih živali itd.).

f) ne pripuste otrok mladoodraščeni družbi (pri teritvi, otrgavanju korenja, kožuhanju koruze, mletvi prosa, ribanju zelja, repe, košnji, kuhanju žganja, mlačvi itd.),

g) ako ne puste otrok skupaj spati,

h) ako vestno nadzorujejo pastirje,

i) ako pazljivo zasledujejo vsak duševni pokret otroka,

j) ako ne poslušajo šoli neprijaznih elementov, nego poverijo zraven otrok učiteljstvu tudi svojo popolno zaupanje!

Med nasveti se je sprejel predlog, da dne 9. junija posetimo kar mogoče mnogoštevilno društveno zborovanje učiteljev celjske okolice.

Domače prihodnje zborovanje pa se vrši šele dne 10. novembra t. l. v Zidanem mostu.

Gospodu načelniku tov. A. Gnusu se izrazi iskrena zahvala na toli požrtvovalnem trudu vzornega vodstva z gromovitimi živioklici. V njem imamo res vrlo moč, ljubeznivega tovariša, izkušenega svetovalca.

Nato so nas sprejeli gostoljubni prostori ljubeznivoslužnega gospoda Dolničarja, ki je z znano virtuoznostjo prav imenitno poskrbel za naše telesne potrebe.

Med dovršeno uspelim prijateljskim sestankom so se menjavali navdušeni nagovori na stanovsko zavednost z umetniško proizvajanimi točkami domačega kvinteta na lok in petjem v zboru kakor solospevi.

Žal, da je tako hitro došel čas razstanka. Iskri konjiči gostilničarja g. Dolničarja so nas bliskovito naglo, in sicer gratis — za kar se posebej zahvaljujemo — odpeljali na vlak. Pogrešali nismo, a želeli bi bili tovarišev iz Zagorja.

Goriško.

Tolminsko učit. društvo ima izredno zborovanje dne 16. junija t. l. ob 2. popoldne v ljudski šoli v Tolminu.

Dnevni red: Razprava o regulaciji učiteljskih plač. Tovariši, tovarišice! Na poziv zaupnikov iz vsega cesarstva zboruje od 16. do 22. t. m. vse organizovano učiteljstvo iz vse Avstrije, da doseže stanu in delu primerno, pošteno plačilo. Vsako učiteljsko društvo izvoli delegata za zborovanje na Dunaju 26. ali 27. t. m. Niti mi ne smemo zaostati — torj vsi na zborovanje!

O d b o r.

Občni zbor, napovedan na dan konference, se bode vseeno vršil po napovedanem vzporedju.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Štev. 5. prinaša to-le vsebino: 1. Rudolf Horvat: O vzgoji v predšolski dobi. (II. O pijančevanju. III. Slepa materinska ljubezen.) — 2. Domači zdravnik. Dr. Bogdan Derč: O boleznih v prebavilih dojenčkov. — 3. Listek. Andrej Rapč: Med gorami. — 4. Dopisi. — 5. Drobline. — „Domače ognjišče“ čimbolj kaže, da se zaveda svoje prevažne naloge. Širite in priporočajte ta list! To je naša naloga in naša dolžnost!

Zvonček ima v svoji 6. letošnji številki to izbrano in bogato vsebino: 1. Sirota na polju. E. Gangl Pesem. — 2. V sanjah in resnici. Ivo Trošt. Povest s podobo v barvotisku. — 3. Spoštuj prirodu! Lud. Potočnik. Povest. — 4. Kresnica. Avguštín Šabec. Poučni spis. — 5. Čuden gost. Podoba v barvotisku. — 6. Podlesna veterica. Avguštín Šabec. Poučni spis. — 7. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 8. Po črešnje! Podoba v barvotisku. — 9. Zgode in nezgode. Iv. Kiferle. Povest. — 10. Kako je zajec nakuril lisico. Fran Mramolja. Basen. — 11. Kdor išče — najde! Podoba. — 12. Pouk in zabava. Kozel. Senčna podoba. — Drevesa brez žužek. — Desettisoč let stare ribe. — Besedna uganka. Fr. Rojce. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doro-poljskega.

Johannes Frischauf: Zum Geschick meiner Broschüre „Der Alpinist und Geograph Eduard Richter“. Laibach 1907. Verlag von L. Schwentner. — Str. 26. Cena: 60 h. po pošti 65 h. — Kakor smo prvo brošuro slovečega alpinista in geografa, tudi Slovencem dobro znanega Frischaufa, najtopleje priporočali, tako priporočamo tudi to delo, ki izpričuje strokovnjaško temeljitost pisateljevo ter kaže obenem v jasni luči kulturno naziranje nekaterih — Nemcev.

Politiški pregled.

* **Cesar in državnozbornske volitve.** „Lidove Noviny“ poročajo z Dunaja, da je bil cesar presenečen o velikem številu izvoljenih socialističkih poslancev. — Ministrski predsednik baron Beck je cesarju zatrjeval, da je zmaga socialistov le posledica razpora med meščanskimi strankami in agrarci in da ni število glasov, ki so jih dobili socialisti, nikak dokaz, da prevladuje med prebivalstvom socialističsko mišljenje. Minister je potem zagotovil cesarju, da ne bodo socialisti delali težav ne pri glasovanju o proračunu ne pri glasovanju o rekrutnem kontingentu. Poudarjal je, da bo imela nova zbornica konservativen značaj. Vzlic temu je ministrski predsednik stavil svojo službo na razpolago kroni. Cesar se je zadovoljil s pojasnili ter ni sprejel Beckove demisije.

* **Prva seja novega drž. zbora.** Z Dunaja javljajo, da bo državni zbor sklican na dan 25. junija.

* **Deželnozbornske volitve na Goriškem.** Komaj so končale burne volitve za državni zbor in že se pripravljajo volitelji strank za volitve v deželni zbor, ki bodo jeseni. Kakor znano, je dežel. zbor sprejel v zadnjem zasedanju novi pokvečeni volilni red, po katerem bi se poleg virilnega glasu knezonadškofa volilo namesto dosedanjih 21 poslancev, 29. Šest novih poslancev bi volila takomenovana peta kurija in kmetijskim občinam sta se dodala 2 poslanca, eden slovenskim, eden laškim. Akopram imajo Slovenci dvetretjinsko večino v deželi, bi po novem volilnem redu imeli vendar Italijani večino v deželnem zboru, kakor do sedaj, kar bi bila vnebovpijoča krivica. — Vse slovenske občine so poslale zaraditega proteste na vlado, zahtevaje proporcionalno število poslancev po številu prebivalstva. Deželni odbor je sicer poslal načrt zakona za novi volilni red v potrditev, a kakor se čuje iz dobro informiranih krogov, vlada tega zakona ne predloži cesarju v sankcijo. Meseca oktobra se bodo vršile volitve v deželni zbor še po starem volilniku.

* **Niževavstrijski deželni zbor proti društvu „Svobodna šola“.** V seji niževavstrijskega deželnega zbora so poslanci Bächle in tovariši urgirali odgovor na interpelacijo od 3. januarja 1907., v kateri se vprašuje, hoče li namestnik ukreniti potrebno, da se prepreči agitacija društva „Svobodna šola“, ki ovira delovanje šolskih oblastnij; nadalje naj se učiteljstvo